

UDENRIGSMINISTERIET

UUI Samråd – Moskva-patriarkatet

TALEPUNKT

Til:
Udenrigsministeren
Enhed:
EUNABO
Dato: 18-03-2024

Tak for ordet. Jeg må indrømme, at jeg var lidt overrasket over at skulle bruge tid på et samråd om et emne, der som bekendt allerede har været på dagsordenen i Udenrigspolitisk Nævn tilbage i september. Ikke desto mindre er jeg glad for at få muligheden for at klargøre sagen og forklare, hvorfor mit ministerium afgav det høringssvar, det gjorde.

Indledningsvis vil jeg gerne afklare en række misforståelser omkring processen, som har figureret i pressen. Det er ikke korrekt, at jeg skulle have undladt at følge de indstillinger, jeg har fået. Det forholder sig lige omvendt. Jeg har fået en klar indstilling fra embedsværket i mit eget ministerium. Den har jeg fulgt, og det står jeg ved. Det er også en sandhed med modifikationer, når det fremføres, at jeg har involveret mig personligt i sagen. Jeg har selvfølgelig læst og forholdt mig til den indstilling, jeg har modtaget fra mit departement. Men jeg har ikke anfægtet eller ændret i den faglige vurdering, der kom fra ministeriet.

Regeringen har en meget klar linje, når det kommer til sanktionerne mod Rusland: Vi støtter de hårdest mulige EU-sanktioner, der kan opnås enighed om. Det er det, Danmark har presset på for, når der forhandles sanktioner i EU. Samtidig har vi også haft den klare indstilling, at vi får langt mere ud af sanktionerne, når vi indfører dem i fælleskab med resten af EU i stedet for at gå enegang.

Der har i medierne været en fortælling om, at Udenrigsministeriets svar i den konkrete sag skulle skyldes et hensyn til Rusland. Det mener jeg er at skyde helt ved siden af. Mens jeg har været udenrigsminister er der indført nye sanktionspakker mod Rusland fem gange, og vi har hver gang presset på for, at sanktionerne skulle være så hårde som muligt. Det vil vi også blive ved med.

Lad mig også gøre det klart – jeg går fuldt og helt ind for sanktioner mod de dele af Moskva-patriarkatet, som aktivt understøtter den russiske invasion af Ukraine. Vi er meget opmærksomme på, at der er ledende medlemmer af patriarkatet, som er tæt forbundet med Putins regime. De støtter offentligt op om Putin, og de drager samtidig gavn af, at Putin støtter dem. Det er dem, vi ønsker at sætte ind over for. Vi har derfor meldt klart ud om, at patriark Kirill skal underlægges EU-sanktioner. Selvom forslaget om dette

tidligere er blevet blokeret af en enkelt medlemsstat, så er det noget, vi fortsat ønsker og har presset på for i EU.

Jeg er også meget tilfreds med, at vi med den 12. sanktionspakke i december 2023 fik sanktionsdesigneret en propagandakanal og en militant gruppe med koblinger til Moskva-patriarkatet. Det er nøjagtig den slags målrettede sanktioner, der bør indføres, og som vi støtter op om i EU. Det beviser, at vi igennem EU kan levere og indføre hårdtslående sanktioner mod dem i Moskva-patriarkatet, der støtter Putins krig.

Når det er sagt, mener jeg, at vi må holde fast i, at der er forskel på at sanktionere personer eller organisationer, som støtter krigen – og så at indføre restriktioner mod et kirkesamfund med over 100 millioner følgere i hele verden.

I svaret til Udlændingestyrelsen anførte Udenrigsministeriet, at da det ikke havde været muligt for Udlændingestyrelsen at finde oplysninger om, at den russisk-ortodokse kirke modarbejdede demokrati og grundlæggende rettigheder i Danmark, var det Udenrigsministeriets opfattelse, at det ville være uhensigtsmæssigt unilateralt at tilføje kirken til forbudslisten. Det var Udenrigsministeriets vurdering, at det ville være mest hensigtsmæssigt – og have den størst mulige effekt – hvis

eventuelle tiltag mod Moskva-patriarkatet eller Patriark Kirill indførtes samlet i EU.

Det var Udenrigsministeriets vurdering, at det ikke kunne afvises, at det kunne medføre væsentlige negative udenrigspolitiske konsekvenser for Danmark, hvis kirken som helhed tilføjedes forbudslisten. Det var dertil vurderingen, at de udenrigspolitiske konsekvenser for Danmark kunne minimeres ved at indføre fælles sanktioner i EU.

Vi ville være gået dansk enegang, hvis vi havde tilføjet hele den russisk-ortodokse kirke til forbudslisten. Her er det vigtigt, at vi holder tingene adskilt. Enkelte lande har indført sanktioner mod Kirill selv eller mod enkeltstående præster, som har bakket op om krigen. Det har vi som sagt også støttet i EU. Men så vidt jeg er orienteret, er der ikke et eneste EU-land, som har indført tiltag i stil med forbudslisten over for kirken som helhed.

Det er en balancegang at ramme de aktører i Moskva-patriarkatet, der støtter krigen – så hårdt og så effektivt som muligt – samtidig med at man ikke rammer almindelige troende, som intet har med krigen i Ukraine at gøre. Det er ikke deres skyld, at deres trosretning misbruges til politiske formål af Kirill og Putin.

Det er rigtigt, at de fleste troende i den russisk-ortodokse kirke bor i Rusland, men der er altså tale om verdens største ortodokse kirkesamfund med over 100 millioner troende i hele verden.

I Ukraine, Belarus, Moldova, Kasakhstan, og de baltiske lande. Og ja, også her i Danmark. Der var en risiko for, at opførelsen af kirken på forbudslisten ville kunne skade vores forhold til lande, som vi ønsker et godt forhold til. Moldova, hvor jeg netop har åbnet en ny dansk ambassade. Kasakhstan og andre lande i Centralasien, som vi ønsker at skabe en bedre dialog med.

Dertil har den russisk-ortodokse kirke søsterkirker, som man åndeligt er tæt forbundet med. Blandt andet den bulgarsk-ortodokse kirke og den serbisk-ortodokse kirke, der særligt er aktiv i Serbien, Montenegro og i Bosnien-Hercegovina, hvor vi skal til at åbne ambassade.

Det er nærliggende at forestille sig, at opførelsen af den russisk-ortodokse kirke på forbudslisten vil blive opfattet som et markant og stødende signal for mange troende. Også i kontekst af, at den eneste anden russiske organisation på forbudslisten er den nynazistiske og imperialistiske gruppering ”Russian Imperial Movement”. Man risikerer, at helt almindelige ortodokse troende vil opfatte det som et angreb på deres tro i dens helhed.

Det er risici, jeg synes vi skal tage alvorligt. Især når vi med de målrettede EU-sanktioner allerede har et værktøj, som kræver diplomatisk arbejde, men som også fungerer bedre.

Og hvis vi skal hæve abstraktionsniveauet et øjeblik, så foregår der en global kamp om den offentlige mening om krigen i Ukraine. Og om Ruslands politiske konflikt med Vesten. På vores side forsøger vi at skabe bred international forståelse for, hvorfor Rusland er ansvarlig for krigen, og vi forsøger at skabe bred opbakning til Ukraine og til den ukrainske fredsformel. Rusland på den anden side forsøger med alle midler at slå en kile mellem Vesten og den store gruppe af lande, der måske ikke direkte har taget stilling.

Vi så for eksempel i forbindelse med skændingerne af koranen, at Rusland vidt og bredt spredte desinformation om særligt Sverige. De svenske myndigheder anklagede i den anledning de russiske statsmedier RT og Sputnik for systematisk at sprede desinformation om Sverige. Og de svenske myndigheder registrerede i juni 2023 over én million opslag på sociale medier med samme desinformationsindhold. Den russiske Statsduma føjede yderligere brænde til bålet ved at vedtage en udtalelse, der blandt andet fordømte de svenske myndigheder for ikke skride ind og standse bogafbrændingerne. Alt dette fra russisk side netop med

henblik på at så splid mellem os og lande i det globale syd – og dermed aflede opmærksomhed fra krigen i Ukraine.

En dansk listning af hele den russisk-ortodokse kirke må forventes at blive udnyttet af det russiske propagandaapparat. At understøtte Putins og Kirills forvrængede narrativ om en større civilisations- eller værdikamp, som Vesten skulle have indledt. Det er propaganda, der desværre appellerer bredere. Og det er ikke i dansk udenrigspolitisk interesse at føde ind i den propaganda. Og slet ikke i forhold til en mindre menighed i Hobro, som Udlændingestyrelsen ikke har oplysninger om skulle søge at undergrave demokrati eller grundlæggende rettigheder i Danmark. At opføre hele trossamfundet på forbudslisten vil altså virke mod hensigten. Og det vil ikke bidrage til at isolere Putin – tværtimod.

Lad mig afslutningsvis sige, at jeg sympatiserer med ønsket om at gøre mere over for Moskva-patriarkatet. Jeg ville da klart ønske, at Kirill allerede var på sanktionslisten. Arbejdet med at sanktionsdesignere både ham og andre i Moskva-patriarkatet, som støtter krigen, fortsætter derfor. Der er stadig bred opbakning til at styrke sanktionerne i EU, og vi ser hele tiden nye forslag til sanktioner, som løbende drøftes i EU-kredsen. I en tid, hvor

Rusland håber på splittelse i EU, er fælles løsninger og strategisk tænkning vejen frem.